

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף צד

(בעמוד הקודם)

משנה: חומר בסמיכה מכתנופה: יש חומרא בסמיכה יותר מתנופה, ויש חומרא בתנופה יותר מסמיכה.

שאחד מניף לכל החברין: החומרא בסמיכה, כי אם יש כמה שותפים בקרבן, בתנופה אחד מניף בשביל כל החברים, אבל בסמיכה אין אחד סומך לכל החברים אלא כל אחד מהשותפים צריך לסמוך בעצמו.

חומר בתנופה: והחומרא בתנופה, שהתנופה נוהגת בקרבנות יחיד (= חזה ושוק של שלמים) ובקרבנות צבור (= כבשי עצרת). והיא נוהגת גם בקרבנות חיים וגם בקרבנות שחוטין (כגון בקרבנות עצרת עושים פעמיים תנופה, פעם אחת כשהם בחיים ופעם שניה לאחר השחיטה). והתנופה נוהגת בדבר שיש בו רוח חיים (= קרבן) ובדבר שאין בו רוח חיים (= כגון לחמים של קרבן תודה, ומנחת העומר). מה שאין כן בסמיכה שנוהגת רק בקרבן חי.

גמרא: תנו רבנן "קרבנו" לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה: מהנאמר בסמיכה "קרבנו" לומדים שכל אחד צריך לסמוך על הקרבן שלו, ולכן אם יש כמה שותפים כל אחד מהם צריך לסמוך.

שיכול והלא דין הוא: הצורך בפסוק ללמד על כך, כי הייתי יכול לחשוב שיש קל וחומר שאחד יכול לעשות סמיכה לכולם. כי אם תנופה שנתרבתה בשחוטין (שעושים תנופה בקרבנות שחוטים), בכל אופן נתמעטה בחוברין (שמספיק לעשות תנופה אחת לכל החברים), אם כן סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין (שעושים סמיכה על קרבנות חיים), אינו דין שתמעט בחוברין (שמספיק לעשות סמיכה אחת לכל החברים)? על כך תלמוד לומר "קרבנו" לרבות את כל בעלי הקרבן שצריכים לעשות סמיכה.

קושיא: ותרבה תנופה בחוברין מקל וחומר: נלמד את תנופה בקל וחומר מסמיכה, שגם בתנופה יצטרכו להניף כל החברים! והקל וחומר הוא, ומה סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין (כי סומכים רק בקרבנות חיים) בכל אופן נתרבתה בחוברין (שכל אחד מהחברים צריך לעשות סמיכה), אם כן תנופה שנתרבתה בשחוטין (שעושים תנופה גם בקרבנות שחוטין) אינו דין שנתרבתה בחוברין (שיצטרכו כל אחד מהחברים לעשות תנופה)?

תירוץ: משום דלא אפשר! היכי ליעביד? לינפו כולהו בהדי הדדי, קא הוא חציצה. ליניף וליהדר וליניף, תנופה אמר רחמנא ולא תנפות: אי אפשר שכל החברים יעשו תנופה. כי אם כולם יעשו אותה ביחד, תהיה חציצה בין הידיים של אחד לשני. ואם יעשו את התנופה אחד אחרי השני, אין זה מועיל, כי בתורה כתוב שיש לעשות "תנופה" בלשון יחיד, דהיינו תנופה אחת ולא כמה תנפות.

קושיא: וסמיכה בשחוטין ליתא? האם אין סמיכה בקרבנות שחוטין? והרי במשנה הבאה כתוב שיש בהם סמיכה!

התנן בזמן שכהן גדול רוצה: בכל יום היו עושים הגרלה על הקטרת האיברים של קרבן התמיד במזבח, והיו זוכים בה מספר כהנים. אמנם אם הכהן גדול רוצה להקטיר את האיברים, הוא קודם לכולם.

במקרה כזה הוא היה עולה בכבש והסגן בימינו. ואם כשהגיע למחצית הכבש נחלש כוחו של הכהן גדול, אחז הסגן בימינו והעלהו עד למעלה. ואז הושיט לו הכהן הראשון את הראש והרגל של קרבן התמיד, והכהן גדול סומך עליהם וזורקן לאש המערכה. ואחר כך מושיט הכהן השני לכהן הראשון את שתי הידיים, והכהן הראשון נותנו לכהן גדול, הכהן גדול סומך עליהם וזורקן לאש. ואז הכהן השני הולך לו, והכהן השלישי מגיע ומושיט לכהן הראשון את האיברים הבאים בתור, והכהן הראשון מוסר לכהן גדול וכו'. וכך היו מושיטין לו את כל שאר האיברים, הכהן גדול סומך עליהם וזורקן לאש. ובזמן שהכהן גדול רוצה לכבד מישהו אחר בזריקה, הוא סומך עליהם וכהנים אחרים זורקים אותם לאש.

מוכח שיש סמיכה באיברים שחוטין!

תירוץ: **אמר אביי התם משום כבודו דכהן גדול**: באמת אין זו סמיכה מהתורה. אלא עשו אותה רק כדי לכבד את הכהן גדול, שתהיה ההקטרה שלו מעולה משאר ההקטרות.

👉 הדרן עלך שתי מדות

פרק אחד עשר. משנה: שתי הלחם נילושות אחת אחת, ונאפות אחת אחת: לש כל אחת ואחת בפני עצמה, ואופה כל אחת ואחת בתנור בפני עצמה.

לחם הפנים נילושות אחת אחת, ונאפות שתיים שתיים: מכניס לתנור שתיים בכל פעם.

דפוס: תבנית.

כשהוא רודן נותנן לדפוס כדי שלא יתקלקלו: כשהוא רודה אותם מהתנור הוא נותן אותם בתוך תבנית כדי שלא יתקלקלו וישברו.

גמרא: מנא הני מילי? מנין שנילושות אחת אחת וכו'?

דתנו רבנן: נאמר לגבי לחם הפנים **"שְׁנֵי עֶשְׂרִים יְהִי הַחֶלֶה הָאֶחָד"**, ומכאן שהן נילושות אחת אחת, שהרי התורה אומרת את כמות **העשרונים** של **חלה אחת**. ומכך שנאמר **יְהִי** אנו לומדים שגם שתי הלחם נילושים אחד אחד. ומנין שאפייתן (של לחם הפנים) שתיים שתיים? שנאמר **"וְשִׁמְתָּ אוֹתָם"** (הפסוק המלא הוא: **"וְשִׁמְתָּ אוֹתָם שְׁתֵּים מֵעֶרְכֹת נֶשֶׁשׁ הַמְעֶרְכֹת עַל הַשְּׁלֶחַן הַטֶּהַר לִפְנֵי יְהוָה"**), כלומר ש'השימה' הראשונה שאתה שם אותם בתנור תהיה **"אוֹתָם"** דהיינו שתיים יחד. יכול אף את שתי הלחם אופים שתיים יחד? תלמוד לומר **"אוֹתָם"**, דהיינו רק את לחם הפנים אופים שתיים יחד ולא את שתי הלחם.

קושיא: האי "אותם"?! הא אפיקתיה! והרי כבר למדנו מ**"אוֹתָם"** ש'השימה' הראשונה שאתה שם אותם בתנור תהיה דהיינו שתיים יחד, ואיך אתה לומד מזה גם שרק את לחם הפנים אופים שתיים יחד ולא את שתי הלחם?

תירוץ: **אם כן**: אם היה כתוב **"ושמתם"** היינו לומדים רק את הדין שיאפו שתיים יחד, אבל מכך שנאמר **"ושמת אותם"** אנו לומדים את שני הדינים, גם שיאפו שתיים יחד וגם שרק את לחם הפנים אופים שתיים יחד ולא את שתי הלחם.

*

תנו רבנן: נאמר בתורה **”וְשִׁמְתָּ אוֹתָם”**, מכך שלא נאמר **”ונתת אותם”** אלא **”וְשִׁמְתָּ אוֹתָם”** משמע שצריך לשים אותם בדפוס.

שלושה דפוסין הם: שהשתמשו בהם ללחם הפנים.

1. **נותנה לדפוס ועדיין היא בצק:** היה עורך את הבצק בתוך התבנית כדי שהלחם יצא בצורת התבנית, שהלחם היו לו דפנות, ולקמן נחלקו האם התבנית היתה כמין תיבה פרוצה או כמין ספינה רוקדת.
2. **וכמין דפוס היה לה בתנור:** והיו אופים את הלחם בתבנית שבתוך התנור.
3. **וכשהוא רודה נותנה בדפוס כדי שלא תתקלקל:** כשהיה רודה את הלחם מן התנור היה נותן אותו בתוך תבנית כדי שלא יישכרו דפנותיו של הלחם.

שאלה: **ולהזרה לדפוס קמא?** מדוע צריך תבנית שלישית, והרי לאחר שאפה את הלחם יכול להחזירו לתבנית הראשונה שבה ערכו את הבצק?

תשובה: **כיון דאפי לה נפחה:** לאחר האפיה הלחם מתנפח ומתרחב, וכעת הוא צריך תבנית גדולה יותר.

*

איתמר, לחם הפנים כיצד עושין אותו? רבי חנינא אמר כמין תיבה פרוצה:

כמו תיבה (- ארגז) שאין לה כיסוי, ויש לה תחתית, ויש לה שתי דפנות בלבד, כך ללחם הפנים היו לו שתי דפנות ותחתית רחבה (ראה ציור ברש"י). **רבי יוחנן אמר כמין ספינה רוקדת:** כמו סירה קטנה שהיא רחבה מלמעלה ומתקצרת והולכת עד שלמטה יש לה רק רוחב אצבע (הסירה נראית בדומה למשולש ▼) ומחמת כן היא שטה מהר, כך היה נראה הלחם (ראה ציור ברש"י).

קושיא: **בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה היינו דהוו יתבי בזיכין וכו':** אמנם לסובר שהלחם היה עשוי כ'תיבה פרוצה' מובן שבזיכוי הלבונה ישבו בתוך הלחם העליון (= בתורה כתוב **”וְנִתְּתָ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבִנָּה זָפָה”**, דהיינו שהלבונה היתה נתונה על הלחם העליון), שכיון שללחם היתה תחתית רחבה לכן הבזיכים יכלו

לשבת שם היטב. אבל לסובר שהלחם היה כ'ספינה רוקדת' קשה איך ביזכי הלבונה ישבו בתוך הלחם, שהרי אין ללחם תחתית?

תירוץ: **מקום עביד להו:** היו עושים בעובי אחד הדפנות של הלחם בית מושב לבזיכים.

קושיא: **בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה היינו דהוו יתבי קנים וכו':** אמנם לסובר שהלחם היה עשוי כ'תיבה פרוצה' מובן שהקנים ישבו על הלחם (לקמן בדף צו. תבאר המשנה שהקנים היו יושבים על הלחמים, ובס"ה היו 28 קנים), כיון שהלחם היה רחב (כמין צורת מלבן) ודפנותיו היו רחוקות אחת מהשניה והקנים ישבו על הלחם מדופן לדופן. אבל לסובר שהלחם היה כ'ספינה רוקדת' קשה איך הקנים ישבו על הלחם, שהרי הלחם היה בצורת אליפסה (כמו סירה), וא"כ רק הקנה האמצעי יכל לשבת עליו, אבל בצדדים לא היה מקום לקנים

תירוץ: **מורשא עביד להו:** הדביקו מעט בצק בקצוות כדי להחזיק את הקנה.

קושיא: **בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה היינו דסמכי ליה סניפין ללחם וכו':** אמנם לסובר שהלחם היה עשוי כ'תיבה פרוצה', מובן שהסניפים סמכו את הלחם (לקמן בדף צו. תבאר המשנה שהיו 'סניפים' שהם כמין עמודים רחבים כרוחב הלחם, והיו עומדים לצד רוחב הלחם ולאורך השולחן והם היו סומכים את הלחם), כיון שהדפנות של הלחם היו זקופות וישרות, והסניפים שעמדו זקופים בצידי השולחן נגעו בדופני הלחם וסמכו את הלחמים שלא יישברו. אבל לסובר שהלחם היה כ'ספינה רוקדת' קשה איך הסניפים סמכו את הלחם, והרי הלחם היה בצורת אליפסה (כמו סירה), וא"כ הסניפים נגעו רק בקצוות של הלחם ולא את כולו.

תירוץ: **דעגיל להו מיעגל:** עיגלו את הסניפים כמין חצי עיגול, ובכך הוא נגע בכל דופני הלחם.

קושיא: **בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היינו דבעינן סניפין וכו':** אמנם לסובר שהלחם היה עשוי כ'ספינה רוקדת' מובן שצריך סניפים, כי לחם שאין לו תחתית ישרה אינו יכול לשבת על השולחן בלי שיתמכו בו הסניפין מכל צד. אבל

לסוכר שהלחם היה עשוי כ'תיבה פרוצה' קשה מדוע צריך בכלל סניפים, והרי הלחם היתה תחתית רחבה והוא יכל לעמוד ללא תמיכה.

תירוץ: אגב יוקרא דלחם תלח: כיון שהלחמים עמדו אחד על השני, הרי שהלחמים התחתונים עלולים להישבר מחמת כובד הלחמים שעליהם, ולכן היו סניפים שיתמכו בהם שלא יישברו.

קושיא: בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת סניפין על גבי שלחן מונחין, אלא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה סניפין היכא מנח להו? אארעא מנח להו? אמנם לסוכר שהלחם היה עשוי כ'ספינה רוקדת' מובן שהסניפים עמדו על השולחן, כלומר כיון שתחתית הלחם היתה צרה ועובייה רק כרוחב אצבע, לכן נשאר מקום תחת שיפוע הלחם ושם עמדו הסניפים. אבל לסוכר שהלחם היה עשוי כ'תיבה פרוצה' קשה שלכאורה לא נשאר מקום בשולחן עבור הסניפים, כיון שתחתית הלחם היתה רחבה ותפסה את כל רוחב השולחן, וא"כ וכי הסניפים עמדו על הקרקע?

תירוץ: אין! כן! הסניפים עמדו על הקרקע, וכדברי רבי אבא בר ממל.

שאלה: כמאן אזלא הא דאמר רבי יהודה הלחם מעמיד את הסניפין, והסניפין מעמידין את הלחם? כאיזה שיטה אמר רבי יהודה את דבריו, האם כדברי האומר שהלחם היה עשוי כ'תיבה פרוצה' או כדברי האומר שהלחם היה עשוי כ'ספינה רוקדת'?

תשובה: כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת: שלשיטה זו הסניפים עמדו על השולחן והלחם 'העמיד' והחזיק אותם, וגם הסניפים בעצמם 'העמידו' והחזיקו את הלחם. שלא יפול למרות שהיתה לו תחתית צרה כרוחב אצבע בלבד.